

Zapiski bibliograficzne

CZECHOSŁOWACJA

LIBUŠE HRABOVÁ: *Ekonomika feudální državy olomouckého biskupství ve druhé polovině XIII století*. „Acta Universitatis Palackianae Olomucensis”: Historica VI, Praha 1964.

Autorka zajmuje się rozwojem gospodarczym bardzo bogatego biskupstwa olomunieckiego, a w szczególności jego przemianami i stanem za czasów biskupa Brunona (1245—1261), osobistości o znaczeniu europejskim. Kwestionując jego dążności germanizacyjne, ostrzega ona przed przecenianiem znaczenia kolonizacji średniowiecznej, którą uważa jednak słusznie za podstawowy czynnik rozwoju ekonomicznego; w końcu zajmuje się szczegółowo przemianami gospodarczymi na obszarze biskupstwa w drugiej połowie XIII w.

Biskup Bruno pochodził z rodu hrabiów holztyńskich z Schauenburga, którego stosunek do słowiańskiej ludności ziem nadbałtyckich jest powszechnie znany. Sam Bruno uczestniczył w wyprawach krzyżackich do Prus (założenie miasta Braniewa—Braunschweig). Niektórzy z jego współpracowników byli grabieżcami na wielką skalę. Działali także w Polsce, Prusach, Inflantach, na Rusi Czerwonej i Ukrainie. W tym zakresie Hrabová nawiązuje w pewnym stopniu do pracy Olgi Łaszczyńskiej, *Ród Herburtów w wiekach średnich* (Poznań 1948), uzupełniając ją o nowe materiały móraskie.

Ladislav Hosák

JIRÍ DOLEŽAL—JAN KREN: *Czechoslovak's Fight. Documents on the Resistance Movement of the Czechoslovak People, 1938—1945*. Prague 1964, 122 ss., map 19, fotografii 49.

W Czechosłowacji wydano sporo publikacji poświęconych ruchowi oporu

w tym kraju w okresie okupacji hitlerowskiej. Wszystkie te publikacje — za wyjątkiem może prac poświęconych Słowackiemu Powstaniu Narodowemu — cierpiały na słabą podbudowę dokumentacyjną. Zrozumiałe więc, że dwaj zasłużeni historycy prasy, którzy podjęli ostatnio tę tematykę rozpoczęli od publikacji dokumentów. Dokumenty te nie są zresztą równej wartości, gdyż obok dotąd nieznanymi i publikowanymi po raz pierwszy po odnalezieniu ich w czechosłowackich archiwach, mamy tu również druki lub przedruki z DBFP „Rundschau”, Rudého Práva” i innych wydawnictw.

JOHANN W. BRÜGEL: *Der Streit um Eduard Beneš*. „Osteuropa” nr 10/1964, ss. 729—735.

Autor nawiązuje do dyskusji o Benešu zapoczątkowanej w NRF przez znanego publicystykę Vadimira Stedry i pomijając złożoną problematykę oceny ogólnych koncepcji politycznych twórcy czechosłowackiej polityki zagranicznej, skupia się w artykule na dwóch sprawach: stosunku Beneša do Niemiec i Niemców sudeckich oraz do Związku Radzieckiego. Jednakże nawet tak ograniczony zakres tematyczny przerasta ramy niewielkiego artykułu, prowadząc do poważnych uproszczeń. Sądzić można, iż autor — dysponując ciekawym materiałem archiwalnym (mikrofilmy *Auswärtiges Amt*), mógł podjęty temat opracować szerzej i głębiej. Artykuł zawiera w rezultacie wiele niejasności, a autor nie zajął zdecydowanego stanowiska w ocenie koncepcji Beneša.

GOTTHOLD RHODE: *Das Protektorat Böhmen und Mähren. Aus Politik und Zeitgeschichte — Beilage zur Wo-*

chenzeitung. „Das Parlament” nr 11 z 11 III 1964, ss. 3—15.

Trzeci odcinek większej całości traktującej o rozwoju Czechosłowacji od czasu powstania republiki po dzień dzisiejszy. Całość ma być wydana w NRF w cyklu wydawnictw *Schriftenreihe der Bundeszentrale für politische Bildung*. Autor słusznie zauważa, że dzieje tzw. Protektoratu Czeskiego nie są jeszcze dostatecznie opracowane, ani w literaturze światowej, ani w historiografii czechosłowackiej. Artykuł ma ambicje całościowego ujęcia problematyki, ale jest właściwie tylko jej zarysem. Ma on również ambicje obiektywnego przedstawienia rzeczywistości okupacyjnej, ale zawarte założenie, jakoby administracja czeska podległa tylko rządowi czeskiemu w sprawach wewnętrznych i cieszyła się dużą autonomią jest fałszywą i prowadzi do skrzywienia obrazu również w szczegółach. Wystarczy bowiem przejrzeć skład rządu protektoratu, aby przekonać się, że jego władza była fikcyjna, a w każdym razie nie mogła służyć interesom czeskim. Szczegóły budzą również sprzeciw, gdyż niektóre akty gwałtu ze strony władz hitlerowskich autor tłumaczy odwetem za pewne poczynania opozycyjne narodu czeskiego, a nie jako zaplanowaną wcześniej akcję eksterminacyjną.

VLADIMIR STEDRY: *Masaryks Vermächtnis*. „Der Europäische Osten” nr 210, März 1965, ss. 150—154.

W 125-rocnicę urodzin pierwszego prezydenta Czechosłowacji ukazał się ten krótki szkic biograficzny, przedstawiający drogę życiową filozofa, polityka, działacza narodowego i prezydenta ČSR. Artykuł podaje najważniejsze fakty z życia Masaryka, ale pomija cały złożony kontekst historyczny, w którym on działał.

VLADIMIR STEDRY: *Alles versinkt in Grau*. „Der Europäische Osten” nr 115, Oktober 1964, ss. 572—576.

Ze zdecydowanie wrogich pozycji autor artykułu krytykuje sytuację wewnętrzną we współczesnej Czechosłowacji. W krzywym zwierciadle przedstawia przejawy życia ekonomicznego (spółdzielczość rolnicza, kolejnictwo, budownictwo mieszkaniowe i inwestycje przemysłowe). Obraz stosunków wewnętrznych, aczkolwiek oparty w dużej mierze na artykułach z prasy czechosłowackiej, jest całkowicie jednostronny. Charakteryzuje on stanowisko zachodnoniemieckiego rewizjonizmu wobec problemów współczesnej Czechosłowacji.

Zestawił: J. Kz.